

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Burchardi VVormaciensis Ecclesiae Episcopi,
Decretorum Libri XX. ex Consiliis, & orthodoxoru[m]
patru[m] Decretis, tum etiam diuersaru[m] nationum
Synodis, ceu loci communes congesti, in quibus ...**

Burchardus <Wormaciensis>

Parisiis, 1549

Liber VI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10722

D. Burchardi

ECCLESIAE VVORMA- ciensis Episcopi, de Homicidiis, Decretorum Liber VI.

ARGUMENTVM LIBRI.

Liber hic de Homicidiis sponte & non sponte commis-
sis, de parricidiis, de fraticidiis, de illis qui vxores legiti-
mas, & seniores suos interficiunt, & de cæde ecclesiasti-
corum tractat, quæque singulis hisce homicidij generibus
sit pœnitentia iniungenda, ostendit.

*Si quis spontanea voluntate homicidium perpetraverit,
iuxta decreta Melchiadis papa, & Triburiensis cõ-
cilij statuta, talẽ pœnitentiã accipere debet. Cap. I.*

Ex iocil.
Triburi.
cap. 4.

I

N primis, vt licentiam non habeat Ec-
clesiam intrandi, illos proximos XL
dies nudis pedibus incedat, & nullo ve-
hiculo vtatur. In laneis vestibus sit ab-
que scemoralibus, arma non ferat, &
nihil sumat in his quadraginta diebus nisi tantum panem
& salem, & puram bibat aquam. Et nullã communionem
cum cæteris Christianis, neque cum alio pœnitente ha-
beat in cibo & potu, antequam quadraginta dies adim-
pleantur. Et ex cibo quem sumit, nullus alius manducet.
Considerata verò personæ qualitate, vel infirmitate, de-
pomis, vel holeribus seu leguminibus, prout visum fuerit,
aliquid pro misericordia indulgeatur, maximè, si quis co-
actus & non spontè homicidium fecerit, & ei omnimodis
ex canonica autoritate interdicitur, vt in his diebus cum
nulla scemina misceatur, nec ad propriam vxorem acce-
dat, nec cum aliquo homine dormiat. Iuxta Ecclesiam scem
ante cuius ianuas peccata sua defleat diebus & noctibus
& non de loco ad locum pergat, sed in vno loco his qua-

quadragesima diebus sit. Et si fortè habuerit insidiatores vitæ suæ, interim differatur ei pœnitentia, donec ab episcopo pax ei ab inimicis concedatur, & si in infirmitate detentus fuerit, ita vt non possit dignè pœnitere, differatur pœnitentia donec sanitati restituatur. Si autem longa ægitudine detentus fuerit, ad sententiam episcopi pertinebit, quomodo reum & infirmum sanare disponat. Completis XL. diebus aqua lorus, vestimenta & calciamenta accipiat, & capillum incidat.

Quid in primo anno obseruare debeat.

Caput II.

In primo anno post quadragesima dies, totū illum annum à vino, medone, & mellita ceruisia, à carne, & caseo & pinguibus piscibus absteineat, nisi festis diebus qui in illo episcopio à cuncto populo celebrantur. Et nisi fortè in magno itinere, vel in hoste, vel diu ad dominicam curtem vel infirmitate detentus sit, tunc liceat vno denario, vel precio vnus denarij, aut tres pauperes pascendo, tertiam feriam, quintam feriam, & sabbatum redimere, ita duntaxat, vt vna re de tribus vtatur. Postquam domum venerit, aut sanitati fuerit restitutus, nullam licentiam habeat redimendi. Completo anni circulo in Ecclesiam introducatur, & pacis osculum ei concedatur.

Ex eodē cap. 5.

Quid in secundo & tertio anno obseruare debeat.

Caput III.

In secundo & tertio anno similiter ieiunet, nisi quòd tertiam feriam, quintam & sabbatum, potestatem habeat redimendi prætaxato precio vbicumque est. Cætera diligenter omnia obseruet vt in primo anno.

Ex eodē cap. 6.

Quid in reliquis quatuor annis obseruare debeat.

Caput IIII.

Quatuor anni deinde restant, per quos singulos ieiunet tres Quadragesimas. Vnam ante Pascha cum cæteris Christianis, abstinendo de vino, medone, mellita ceruisia, carne, & sagimine, & ouis, & pinguibus piscibus. Alteram, ante natiuitatem sancti Ioannis. Si aliquid remanet de quadragesima diebus, post Missam sancti Ioannis impleat. Tertiam, ante Natalem domini ieiunet, vt supraddictum est. Et in quatuor supraddictis annis, tertia, quinta feria, & sabbato, vtatur quicquid vult, & secundam, & quartam feriam redi-

Ex eodē cap. 7.

mere potest precio iam supradicto, sextam feriam omnino
dis obseruet in pane & aqua, & nequaquam redimat. His
expletis, sacram communionem accipiat.

De homicidijs, & calumnijs episcoporum, & reliquo-
rum ordinum. Cap. V.

Ex cōcil.
apud
Theodo-
nis villā
habito.
cap. 3.

IN concilio apud Theodonis villam, vbi interfuerunt
LXXXII. episcopi, Hystolphus Moguntiensis archiepisco-
pus cum suis suffraganeis, Hetti Treuerensis archiepisco-
pus cum suis suffraganeis, Ebo Remensis archiepiscopus cum
suis suffraganeis, cum nuncijs reliquorum episcoporum
Galliæ & Germaniæ, ob nimiam præsumptionem quorundam
tyrannorum in sacerdotes domini debacchantium, &
propter factum quod in Vvasconia nouiter acciderat
episcopo Ioanne, inhonestè & inauditè mordridato, decre-
tum est, vt communi consensu & humili deuotione supplic-
carentur auribus principis, si suæ pietati complaceret, vt
calumnia in Christi sacerdotes peracta, iuxta synodalia de-
terminaretur pleniter statuta, hoc idem episcoporum iudicij
placeret, si ex toto secundum potestatem eorum posset de-
finiri, id est, vt canonica ferirentur sententia, hi videlicet
qui timorem domini postponentes, in ministros suos gra-
sare præsumerent. Quod si verò pietati eius complaceret,
iuxta capitula regum præcedentium, vbi eorum prouisionem
sericorditer in offensis pecuniæ quantitate interpolata
pro consolatione sanctæ Ecclesiæ, vt præfata res per peten-
tiam ab imperatoribus sacerdotibus ad defensionem con-
cessam, & per pœnitentiam determinarentur, episcopo-
rum iudicio, si pietas illius collaudare voluerit, sic defini-
eis complaceret. Si quis subdiaconum calumniatus fuerit,
vulnerauerit, vel debilitauerit, & conualuerit, quinque
dragesimas sine subditis annis pœniteat, & trecentos sol-
dos cum sua cōpositione, & episcopalibus bannis episcopo
cōponat. Si autē mortuus fuerit, singulas supradictas
dragesimas cum sequentibus annis pœniteat, & CCC.
solidos, cum tripla sui compositione, & episcopalibus ban-
nis triplicibus episcopo componat. Si diaconum calum-
niatus fuerit, & conualuerit, sex Quadragesimas sine sub-
ditis annis pœniteat, & CCCC. solidos cum compositione
sua & episcopalibus bannis episcopo componat. Si autem
mortuus fuerit, singulas supra dictas sex Quadragesimas

cum sequentibus annis pœniteat, & DC. solidos cum triplici sua compositione, & episcopalibus bannis triplicibus episcopo componat. Si quis presbyterum calumniatus fuerit, & spassauerit, sex Quadragesimas sine subditis annis pœniteat, & DC. solidos cum triplici sua compositione, & episcopalibus bannis triplicibus episcopo componat. Si autem mortuus fuerit, duodecim annorum pœnitentia secundum canones ei imponatur, & DCCCC. solidos cum triplici compositione sua, & episcopalibus bannis triplicibus componat. Si quis episcopo insidias posuerit, comprehenderit, vel in aliquo dehonestauerit, decem Quadragesimas cum subditis annis pœniteat, & presbyteri occisi triplicem compositionem componat. Si autem casu & non sponte occiditur, cum comprouincialium episcoporum consilio homicida pœniteat. Si quis autem sponte eum occiderit, carnem non comedat, vinum non bibat cunctis diebus vitæ suæ, cingulum militare deponat, absque spe coniugij in perpetuum maneat. Aistolphus Moguntiensis archiepiscopus dixit: Si principibus placuerit, aliisque suis fidelibus, rogemus vt collaudetur & subscribatur. Et collaudatum est, & subscriptum est, tam à principe, quàm à cæteris omnibus.

De eadem re. Cap. VI.

Placuit nobis & fidelibus nostris, vt sicut ab episcopis & reliquis sacerdotibus ac Dei seruis, alio anno apud Theodonis villâ admoniti fuimus & rogati, vt episcopi & eorum ministri quos Deus suo non humano iudicio reseruauit, iuxta sanctorum canonum, sanctorumque patrum, ac capitularium præcedentium regum coram positorum statuta, & Dei sacerdotes, eorumque cooperatores, quorum intercessionibus supplicationibus sancta Dei Ecclesia consistare videretur, intacti permaneant. Constituimus, vt si quis subdiaconum calumniatus fuerit, & conualuerit, pœnitentia canonica pœniteat, & CCC. solidos episcopo componat. Et si mortuus fuerit, iuxta id quod canones præcipiunt pœniteat, & CCCC. solidos episcopo componat. Si diaconum quis calumniatus fuerit, & conualuerit, pœniteat secundum canones, & CCCC. solidos episcopo componat. Si non conualuerit, iuxta præcepta syno-

Ex cõcil.
Triburië
si, cap. 1.
Capitulū
ecclesiast.
apud Triburiam à
Carolo
et primis
Galliæ et
Germaniæ
laudatiū
et subscri-
ptum.

dalica pœniteat, & DC. solidos episcopo componat. Si presbyterum quis malè tractauerit, & spassauerit, secundum episcopi sententiam pœniteat, & DCCCC. solidos episcopo componat. Si autem mortuus fuerit, vt synodus diiudicauerit, pœniteat, & mille CC. solidos episcopo componat. Si quis episcopo insidias posuerit, comprehenderit, vel in aliquo dehonestauerit, pœniteat secundum canonum statuta, & presbyteri non occisi triplicem compositionem, cum instilis quæ in superiori capitulo scriptæ, & cõfirmatæ videntur, componat. Si quis per industriam episcopum occiderit, iuxta id quod apud Theodonis villam à XXXII. episcopis decretum est, & quod ibi à nobis & à primatibus totius Germaniæ, & Gallie, benigna collaudatione collaudatum est, & subscriptum est, pœniteat, & pecuniã à nobis necessam Ecclesiæ viduatæ persoluat. Et hoc de nostro adiecit, vt si quis in his suprãdictis sanctorum canonũ nostri decreti sanctionibus episcopis, inobediens & contumax extiterit, primũ canonica sententia feriat. Deinde in nostro regno beneficium nõ habeat, & alodis eius in banno mittatur, & si annum vnum & diem in nostro banno permanserit, ad fiscum nostrum redigatur, & captus in exilium religetur, & ibi tam diu custodiatur & cõstringatur, donec coactus Deo, & sanctæ Ecclesiæ satisfaciatur, quod prius gratis facere noluerat. Et si omnibus vobis ista complacuerit, dicite. Et tertio ab omnibus conclamatũ est, placet. Et imperatores, & pene omnes Galliæ & Germaniæ principes subscripserunt, singuli singulas facientes cruces, & Ecclesiasticus ordo Deo & principibus laudes referentes Hymnum, Te Deum laudamus, decantabant, & sic soluta est synodus.

De eadem re. Cap. VII.

Ex cõcil.
Mogũti.
cap. 24.

Qui presbyterum occiderit, XII. annorum excommunicatione secundum canones imponatur, aut si negauerit, si liber est, cum LXXII. iuret. Si autem seruus super duodecim vomeres feruentes se expurget. Conuictus noxiæ vsque ad vltimum vitæ tempus militiæ cingulo creseat, & absque spe coniugij maneat.

Ex cõcil.
Vuormaciẽ.
ca. 3.

De interfectõibus sacerdotum. Cap. VIII.

Qui sacerdotem voluntariè occiderit, carnem non comedat, & vinum non bibat cunctis diebus vitæ suæ.

Ieiunet vsque ad vesperam, exceptis diebus festis atq; do-
minicis, arma non sumat, equum non ascendat, Ecclesiam
per quinque annos non ingrediatur, sed ante fores Eccle-
siae stet. Post quinque annos Ecclesiam ingrediatur, non-
dum verò communicet, sed inter audientes stet. Quum au-
tem fuerit duodecimi anni cursus finitus, communicandi
ei licetia concedatur, & equitandi tribuatur remissio. Ma-
neat autem in reliquis obseruationibus tres dies per heb-
domadam, vt perfectius purificari mereatur.

De presbyteris depositis, & sic occisis. Cap. IX.

NVnciatū est nobis, quod aliqui olim dixerūt se fuis- *Ex cōcil.*
se sacerdotes, & postea degradati pro suis peccatis *Turoni-*
pœnitentiam agendo, suffragia sanctorum per diuersa lo- *co. cap. 3.*
ca transeunt s quæsierunt, trucidati sint: Huiuscemodi in-
terfecto-ribus omnem ecclesiasticam dignitatem denega-
mus, donec dignam pœnitentiam pro reatu suo secū-
dum iudicium episcoporum exoluant: quia grauius aliis homi-
cidis pœnitere debent.

De presbyteris qui sine orario occiduntur. Cap. X. *Ex cōcil.*

VT presbyteri non vadant, nisi stola vel orario indu- *Triburi.*
ti Et si in itinere spoliantur, vel vulnerantur, aut oc- *ci inter-*
ciduntur, non stola vestiti, simplici emendatione sua sol- *fuit rex*
uantur. Si autem cum stola, triplici. *Arn l-*

De presbytero interfecto, ad quem eius compositio *phus, ca.*
pertineat. *Cap. XI.* 26.

Presbyteri interfecti compositio episcopo ad cuius pa- *Ex eodē,*
rochiam pertinebat, soluatur, ita videlicet, vt medie- *cap. 5.*
tatem Vvirigeldi eius episcopus vtilitatibus Ecclesiae cui
præsuit, tribuat, & alteram medietatem in elemosynam
eius iustè dispertiat, quia nullus nobis eius hæres proxi-
mior videtur, quàm ille qui ipsum domino sociauit.

De illis qui per insidias homicidium perpe-
trauerint. *Cap. XII.*

SI quis voluntariè, & per insidias hominem interfecit *Ex cōcil.*
rit, iugi pœnitentiæ se submittat. Et si hoc publicè a- *Häneten,*
ctum cōstat, si laicus est, à communionem orationum quin- *cap. 2.*
quennio remoueat. Post quinquēnium tantum in ora-
tionum communionem recipiatur, non autem offerat, nō

T

corpus domini contingat. In quo per durans quatuordecim annis, tunc ad plenam communionem cum oblationibus recipiatur.

Item de homicidio sponte commisso. Cap. XIII.

*Ex cōcil.
Ancirano, ca. 21.*

QVI voluntariè homicidium fecerint, pœnitentiam quidem iugiter submittant se, perfectionem circa vitæ exitum consequantur.

De eadem re. Cap. XIII.

*Ex cōcil.
Parisiensi, cap. 6.*

SI quis homicidium spontè commiserit, & non violentè resistens, sed vim faciens, innocentè & simpliciter gradientem interfecerit, vsque ad finè vitæ suæ grauitèr pœniteat, sic tamen, vt si pœnitentiã bene peregerit, in eadem ei communionis viaticum non negetur.

De homicidio non spontè commisso. Cap. XV.

*Ex cōcil.
Ancirano, ca. 22*

DE homicidiis non spontè commissis, prior quidem definitio, post septennem pœnitentiã, perfectionem consequi præcipit. Secunda verò quinquennii tempus explere.

De eadem re. Cap. XVI.

*Ex cōcil.
Hænētē, cap. 2.*

SI quis casu non volēs, homicidium perpetraverit, quadraginta dies in pane & aqua pœniteat. Quibus præactis, biennio ab oratione fidelium segregetur, non communicet, nec offerat, post biennium in communionem rationis suscipiatur: offerat autem, non tamen communicet. Post quinquennium ad plenam communionem recipiatur, abstinentia ciborum in arbitrio sacerdotis maneat.

De illo qui domino suo præcipiente homicidium fecerit. Cap. XVII.

Ex eodē, cap. 25.

SI quis liber iubete domino suo ferruum eius occiderit, vt homicidium spontè commissum pœniteat.

De illo qui seruum suum interfecerit. Cap. XVIII.

*Ex cōcil.
Agathē, cap. 62.*

SI quis seruum proprium, sine conscientia vel iudicio dicit occiderit, vt homicidium spontè commissum habeat.

De femina quæ furore zeli accensa ancillam suam verberauerit, & sic perierit. Cap. XIX.

SI qua domina furore zeli accensa, flagellis verberauerit ancillam suam, ita vt infra diem tertium animã cruciatu effundat, eo quod incertum sit volutate, an casu occiderit: si voluntate, post septem annos, si casu, per quin-
Ex cõcil. Etiberta. cap. 5.

De eadem re. Cap. XX.

SI quis hominem publicè pœnitentem interfecerit, vt homicidium spõtè commissum dupliciter pœniteat, & nisi in fine non communicet.
Ex decr. Siluestr. papa.

De illis qui in opere necessario casu homicidium perpetrauerint. Cap. XXI.

SEpe contingit, vt dum quis operi necessario insistens arborem incidat, aliquis subtus ipsam veniẽs deprimatur. Et idcirco, si voluntate vel negligentia incidentis arborem factum est, vt homicida pœnitentiã debet omnino submitti. Quod non voto, sed incuria illius, non denique sententia contingit, sed dum ille operi necessario fortassis incuberet, iste insperatus, occurrit sub arbore, & sub ipsa oppressus est, incisor arboris non tenetur pro homicida.
Ex cõcil. Vormacia. ca. 5.

De eadem re. Cap. XXII.

SI duo fratres in sylua arbores succiderint, & appropinquante casura vnus arboris, frater fratri dixerit caue, & ille fugiens in pressuram arboris inciderit, & mortuus fuerit, viuens frater innocens de sanguine germani diiudicetur.
Ex cõcil. Triburt. cap. 17.

De illis qui in publico bello homicidia cõmittunt. Cap. XXIII.

Oportet autem diligẽtius eos admonere, qui homicidia in bello perpetrata, pro nihilo ducunt, excusantes non ideo necesse habere de singulis facere pœnitentiam, eo quod iussu principũ peractum sit, & Dei iudicio ita finitum. Scimus enim, quod Dei iudicium semper iustum est, & nulla reprehensione dignum. Sed tamẽ oportet eos considerare, qui hanc necem nefariam cupiunt, vt eorum oculis Dei, quasi innoxios excusare possint, qui
Ex cõcil. Moguti. cap. 2.

propter auaritiam, quæ omnium malorum radix est, & illorum seruituti comparatur, atque propter fauorem denorum suorum temporalium, æternum dominum contempserunt, & mandata illius spernentes, non casu, sed per industriam homicidium fecerunt. Nam de his legimus, quod homines non spontè interfecerunt, Deum per legistatorem vrbes refugii deputasse, ad quas confugientes saluarentur ab ultore sanguinis proximi sui, & non morerentur. Vnde in Deuteronomio scriptum est: Hæc erit lex homicidæ, cuius vita seruanda est: Qui percusserit proximum nesciens, & non heri, & rudiustertius nullum contra eum habuisse odium comprobatur, sed abiisse simpliciter cum eo in syluam, & ligna cædenda, & in succisione lignorum securis fugerit manu, aut ferrum lapsum de manubrio amicum eius percusserit, & occiderit, hic ad vnam urbium supradictarum confugiat & viuat, ne proximus eius, cuius sanguis effusus est, stimulo doloris percutiat animam eius. De eo vero qui per industriam aliquem occiderit, in Exodo scriptum est: Si quis de industria, & per insidias occiderit proximum, altari meo euelles eum, vt moriatur. Et in Deuteronomio: Si quis odio habens proximum suum, insidiatus fuerit vitæ eius, & surgens, percusserit eum, & mortuus fuerit, & fuerit, ad vnam de supradictis urbibus, mittent seniores civitatis illius, & rapiant eum de loco refugii, & tradent eum in manus proximi eius, cuius sanguis effusus est, & morietur, nec misereberis eius. Si ergo illum quem dominus indignum morte esse iudicauit reum non esse quis dicit, quomodo contrarius legi Dei non existit, qui hoc quod Deus præcepit, cassum esse contendit? Sed inter hæc sciendum est, quod magna distantia est inter legitimum principem, & seditiosum tyranum: inter eum qui subuertere nititur Christianæ pacis tranquillitatem, & illum qui armis contra iniquitatem, certat defendere æquitatem.

De illis qui de homicidio sunt infamati, & negauerint. Cap. XXIII.

Ex cõcil. Turonẽ. cap. 2. **V**bi manifestari potest quemlibet hominẽ perpetrasset homicidium secundum canonicam authoritatẽ, contra dignum pœnitentiæ iudicium illi ingeratur. Si autem manifestis indiciis non potest probari eum homicidam esse,

nec ipse vult confiteri, omnipotentis Dei iudicio, cui omnia occulta manifesta sunt, referuetur: ei tamen indicetur publicè à presbytero, quòd communione ecclesiastica indignus sit, & ea carere debeat, donec perpetratum crimen confiteatur, & per confessionem, & per pœnitentiam condignam, ab hoc crimine se absolueret certet.

De insano, si homicidium perpetraverit. Cap. XXV.

Siquis insaniens aliquem occiderit, si ad sanam mētem *Ex eodē,*
 speruenerit, leuior ei pœnitentia imponenda est, quàm *cap. 7.*
 ei qui sana mente tale quid commiserit. Cui quāuis pœnitentia sit imponēda, quia ipsa infirmitas causa peccati fuisse creditur: tantum tamen lenior, quàm ei qui sanus aliquem occiderit, quantum inter sanum & insanum, & irrationabile à rationabili constat esse discriminis.

De illis qui veneficio homicidia committunt. Cap. XXVI.

Siquis verò veneficio interfecerit alterum, eò quòd sine *Ex cōcil.*
 idololatria perficere scelus non potuit, nisi in fine im- *Eliberta.*
 partiendam non esse illi communionem. *cap. 5.*

De illo per cuius delationem aliquis interfectus fuerit. Cap. XXVII.

Delator si quis extiterit fidelis, & per delationē eius *Ex eodē,*
 aliquis fidelium fuerit præscriptus vel interfectus, *cap. 1.*
 placuit eum nō nisi in fine accipere communionem. Si leuior causa fuerit, intra quinquennium accipere communionem poterit. Si catechumenus fuerit, post quinquēnij tempora admittatur ad baptismum.

Quòd tria genera sint homicidarum. Cap. XXVIII.

Homicidarū verò tria genera esse dicebat, & pœnam *Ex epist.*
 eorum parilem fore docebat. Sicut enim homicidas *Clemētis*
 interfectores fratrum, ita & detractores eorum, eosque *papa, ca*
 odiētes, homicidas esse manifestabat. Quia occidit, qui o- *16.*
 dit fratrem suū: & qui detrahit, pariter homicida esse mōstratur. Omnes enim à carnalibus desideriis quæ militant aduersus animam abstinere, & bonam eorum cōuersationem ac innocentē omnibus monstrare rogabat. Ex corde enim cunctos attentius inuicem diligere insinuabat. Seniores venerari, & iuniores diligere, Episcopos sacerdos

corpus domini contingat. In quo per durans quatuordecim annis, tunc ad plenam communionem cum oblationibus recipiatur.

Item de homicidio sponte commisso. Cap. XIII.

*Ex cōcil.
Ancirano, ca. 21.*

QVI voluntariè homicidium fecerint, pœnitentiam quidem iugiter submittant se, perfectionem circa vitæ exitum consequantur.

De eadem re. Cap. XIII.

*Ex cōcil.
Parisiensi, cap. 6.*

SI quis homicidium spontè commiserit, & non violentè resistens, sed vim faciens, innocentè & simpliciter gradientem interfecerit, vsque ad finè vitæ suæ grauitèr pœniteat, sic tamen, vt si pœnitentiã bene peregerit, in eadem ei communionis viaticum non negetur.

De homicidio non spontè commisso. Cap. XV.

*Ex cōcil.
Ancirano, ca. 22*

DE homicidiis non spontè commissis, prior quidem definitio, post septennem pœnitentiam, perfectionem consequi præcipit. Secunda verò quinquennii tempore explere.

De eadem re. Cap. XVI.

*Ex cōcil.
Hænētē, cap. 2.*

SI quis casu non volēs, homicidium perpetraverit, quadraginta dies in pane & aqua pœniteat. Quibus præactis, biennio ab oratione fidelium segregetur, non communicet, nec offerat, post biennium in communionem rationis suscipiatur: offerat autem, non tamen communicet. Post quinquennium ad plenam communionem recipiatur, abstinentia ciborum in arbitrio sacerdotis maneat.

De illo qui domino suo præcipiente homicidium fecerit. Cap. XVII.

Ex eodē, cap. 25.

SI quis liber iubete domino suo ferruum eius occiderit, vt homicidium spontè commissum pœniteat.

De illo qui seruum suum interfecerit. Cap. XVIII.

*Ex cōcil.
Agathē, cap. 62.*

SI quis seruum proprium, sine conscientia vel iudicio dicit occiderit, vt homicidium spontè commissum habeatur, pœniteat.

nec ipse vult confiteri, omnipotentis Dei iudicio, cui omnia occulta manifesta sunt, referuetur: ei tamen indicetur publicè à presbytero, quòd communione ecclesiastica indignus sit, & ea carere debeat, donec perpetratum crimen confiteatur, & per confessionem, & per pœnitentiam condignam, ab hoc crimine se absolueret certet.

De insano, si homicidium perpetraverit. Cap. XXV.

Siquis insaniens aliquem occiderit, si ad sanam mētem *Ex eodē,*
 speruenerit, leuior ei pœnitentia imponenda est, quàm *cap. 7.*
 ei qui sana mente tale quid commiserit. Cui quāuis pœni-
 tentia sit imponēda, quia ipsa infirmitas causa peccati fu-
 isse creditur: tantum tamen lenior, quàm ei qui sanus ali-
 quem occiderit, quantum inter sanum & insanum, & irra-
 tionabile à rationabili constat esse discriminis.

De illis qui veneficio homicidia committunt. Cap. XXVI.

Siquis verò veneficio interfecerit alterum, eò quòd sine *Ex cōcil.*
 idololatria perficere scelus non potuit, nisi in fine im- *Eliberta.*
 partiendam non esse illi communionem. *cap. 5.*

De illo per cuius delationem aliquis interfectus fuerit. Cap. XXVII.

Delator si quis extiterit fidelis, & per delationē eius *Ex eodē,*
 aliquis fidelium fuerit præscriptus vel interfectus, *cap. 1.*
 placuit eum nō nisi in fine accipere communionem. Si le-
 uior causa fuerit, intra quinquennium accipere commu-
 nionem poterit. Si catechumenus fuerit, post quinquēnij
 tempora admittatur ad baptismum.

Quòd tria genera sint homicidarum. Cap. XXVIII.

Homicidarū verò tria genera esse dicebat, & pœnam *Ex epist.*
 eorum parilem fore docebat. Sicut enim homicidas *Clemētis*
 interfectores fratrum, ita & detractores eorum, eosque *papa, ca*
 odiētes, homicidas esse manifestabat. Quia occidit, qui o- *16.*
 dit fratrem suū: & qui detrahit, pariter homicida esse mō-
 stratur. Omnes enim à carnalibus desideriis quæ militant
 aduersus animam abstinere, & bonam eorum cōuersatio-
 nem ac innocentē omnibus monstrare rogabat. Ex corde
 enim cunctos attentius inuicem diligere insinuabat. Se-
 niores venerari, & iuniores diligere, Episcopos sacerdo-

tes suos, ac cunctos reliquos Ecclesiæ ministros, atque omnem plebem sibi commissam, verbis & mandatis diuinis instruere & armare. Hosq; omnes eorum episcopos totamque mi virtute diligere, vt oculos suos, qui oculi sunt illorum eorum præceptis, in omnibus obedire, etiam si ipsi aliter quod absit, agat quàm debeat: memores scilicet illius dominici præcepti: quæ dicunt, facite: quæ autem faciunt, facere nolite.

Quod homicida ab ecclesiastica communione sint submouendi. Cap. XXIX.

Ex cõcil. Agathẽ. cap. 10. **I**Taque censuimus homicidas à communione ecclesiastica submouendos, nisi pœnitentiæ satisfactione, admissa crimina diuerint.

De eadem re. Cap. XXX.

Ex cõcil. Turonico, ca. 7. **H**omicidis penitus non communicandum, donec confessionem pœnitentiæ ipsorum crimina diluatur.

De illis quorum consilio homicidia sunt.

Caput XXXI.

Ex dictis August. **P**ericulosè se decipiunt, qui existimant eos tantum homicidas esse, qui manibus hominem occidunt, & non potius eos, per quorum consilium, & fraudem, & exhortationem homines extinguuntur. Nam Iudæi dominum quaquam propriis manibus interfecerunt, sicut scriptum est. Nobis non licet interficere quemquam, sed tamen illi dominum morti imputatur, quia ipsi eum lingua crucifixerunt dicentes: Crucifige eum. Vnde vnus Euangelista dicit, dominum crucifixum esse hora tertia, alius sexta: quia Iudæi crucifixerunt eum hora tertia lingua, manibus hora sexta milites. Qui ergo hominem tradit, ille eum interficit. Vnde Psalmista, Filii hominum, dentes eorum arma & gladius, linguæ eorum gladius acutus. Subiciat ergo se pœnitentiæ, quorum consilio sanguis funditur, si veniam sperare mereri voluerint.

De illis qui pro vindicta parentum homicidia committunt. Cap. XXXII.

Ex pœnitentiâ Theodori. **Q**ui pro vindicta fratris, aut aliorum parentum occiderit hominem, ita pœniteat, vt homicidia sponte commissa, cum ipsa veritas dicat: Mihi vindictam, & ego retribuam.

De illo qui propter cupiditatem Iudæum interfe-
cerit. Cap. XXXIII.

Qui odij meditatione vel propter cupiditatem Iu-
dæum, vel paganum occiderit, quia imaginem Dei,
& spem futuræ conuersionis extinxerat, XL. dies
in pane & aqua pœniteat.

Ex concil.
Moguti.
cap. 6.

De parricidis & fratricidis. Cap. XXXIII.

Statuimus, ut parricidæ & fratricidæ per vnus anni cir-
culum ante fores Ecclesiæ orantes domini clementiam
perseuerent. Cōpleto anni circulo introducantur, in Ec-
clesiam, tamen inter audientes, vsque dum vnus anni spa-
tium finiatur, stent. His itaque peractis, si pœnitentiæ fru-
ctus in eis conspicitur, corporis & sanguinis domini par-
ticipes fiant, ut non obdurentur desperatione. Carnem
non manducent omnibus diebus vitæ illorum, Ieiune-
nt autem vsque ad nonam quotidie, exceptis festis diebus at-
que dominicis. Abstineant autem se à vino, medone, at-
que mellita ceruisia, tres dies per hebdomadā. Arma por-
tare non audeant, nisi contra paganos. Et vbicunque ire
maluerint, nullo vehiculo deducantur, sed pedibus pro-
priis pergant. Ab vxoribus si habuerint non separentur.
Tempus autem huius pœnitentiæ in episcoporum ponimus
arbitrio, ut secundum conuersionem illorum, aut exten-
dere, vel minuere yaleant.

Ex concil.
Triburi.
cap. 5.

De eadem re. Caput XXXV.

Parricidium autem quàm sit detestabile crimē, iudicio
facto inter Cain & Abel fratrem suum dominus ipse
ostendit, cum ad Cain parricidam ait: Maledictus eris su-
per terram, quæ aperuit os suum, & suscepit sanguinem
fratris tui de manu tua. Cum operatus fueris eam, non da-
bit tibi fructus eius, & vagus & profugus eris super terrā.
In quo etiam posuit signum, ut tremens & gemens & pro-
fugus semper viueret, nec auderet vsquam sedes habere
quietis. Sed quia modernis temporibus parricidæ profugi
discurrunt per diuersa loca, & variis vitiis atq; gula ille-
cebris diseruiunt, melius nobis videtur, ut in vno loco ma-
nētes pœnitentiā districta semetipsos castigēt, si fortē à dñi
pietate indulgētiā facinoris sui percipere mereātur. Non

Ex concil.
Moguti.
cap. 11.

D. BURCHARDI. EPIS. VVORMAC.

enim eis licebit ultra militiæ cingulum sumere, & nuptiis atq; coniugij copula uti, quia sacri canones hoc eis non consentiunt.

De illis qui infantes suos non sponte interficiunt.

Caput XXXVI.

*Ex cõcil.
Triburi.
cap. 21.*

SI quis filium suum non sponte occiderit, iuxta homicidia non sponte commissa pœniteat.

De illo qui uxorem legitimam sine iudicio interfecerit. Cap. XXXVII.

*Ex decre.
Pij papa.
cap. 26.*

QUicumque propriam uxorem absque lege, vel sine causa & certa probatione interfecerit, aliamque duxerit uxorem, armis depositis publicam agat pœnitentiã. Et si contumax fuerit, & episcopo suo inobediens extiterit, anathematizetur, quousque consentiat. Eadem lex erit illi, qui seniore[m] suum interfecerit.

De eadem re. Cap. XXXVIII.

*Ex cõcil.
Moguti.
cap. 1.*

SI maritus uxorem, aut uxor maritum interfecerit, ac iudicium sit super eos, dicente domino: Non confidetes personam pauperis, nec honores vultu potentis. Et post pauca: Ita, inquit, paruum audietis ut magnum, nec accipietis cuiusquam personam, quia Dei iudiciu[m] est. Idcirco uterque eorum in huiuscemodi criminis actione negauerit, pari iudicio examinetur. Si negauerit & non potest vinci manifestis indiciis, si liber est, iuret cum duobus cim: si seruus, feruenti ferro se purget. Sin autem uxor moriens maritum vno vel duobus audientibus de morte eius inculpauerit, non ideo erit victus, sed si liber est, cum LXII. iuret: si seruus, super XII. vomeres feruentes se purget. Eadem lex erit marito, uxorem accusanti.

De eadem re. Cap. XXXIX.

*Ex concil.
Elbertã.
cap. 85.*

SI mulier maritum suum causa fornicationis veneno interfecerit, aut quacunque arte perimere facit, quia dominum & seniore[m] suum occidit, seculum relinquat, & in monasterio pœniteat.

De eadem re. Cap. XL.

*Episto.
Paulini*

Admonere te cum lachrymis & multo gemitu curam filii. Hei tulle, si tamen filius dici debeas, qui tam

crudeliter infelix homicidium perpetrasti. Nam occidisti uxorem tuam partem corporis tui, legitimo tibi matrimonio sociatam sine causa mortis, non tibi resistentem, non insidiantem quoquo modo vitæ tuæ. Non inuenisti eam cum alio viro nefariam rem facientem, sed incitatus à diabolo, impio inflàmatus furore, latrocinij more, atrocior & crudelior omni bestia, eam gladio tuo interemisti. Et nunc post mortem eius addis iniquitatem super iniquitatem, filiorum tuorum improbe prædo, qui matri non pepercisti, & filios tuos ideo orphanos fecisti, vt superinduceres mortis causam post mortem: & per vnum homicidam, & reprobum testem incusare vis mortuam: hoc nec Evangelium, nec vlla diuina humanaq; lex concedit, vt vnus testimonio etiam idoneo, aliquis condemnetur, vel iustificetur: quãto magis per istum tam flagitiosum & sceleratum, nec illa viuã debuit cõdemnari, nec tu poteris post eius mortem excusari? Prius causa criminis subtiliter erat inuestiganda, & tunc si rea fuisset inuenta, secundum legis tramitẽ debuit excipere vltionis vindictam. Nã etsi verũ, quod absit, fuisset, sicut ille adulter mentitus est, post VII. annos pœnitentia peracta, dimittere eam per approbatam causam poteras si voluisses, occidere eam nullatenus debuisti. Duo consilia proponimus tibi. Accepta tecum deliberatione duorum, elige magis quod placeat. & miserere animæ tuæ. Et tu hic in isto angusto tempore positus, ne sis tu ipse tuimet homicida, & in æternum pereas, relinque hoc malignum seculum quod te traxit ad tam immanissimum peccati facinus. Ingredere monasterium, humiliare sub manũ abbatis, & multorum fratrum precibus adiutus, obserua cuncta simplici animo quæ tibi ab abbate fuerint imperata, si fortẽ ignoscat infinita Dei bonitas peccatis tuis. Istud consilium vt certissimẽ scias leuius & salubrius est, vt sub alterius custodia lugeas deslenda peccata. Secundum autem consilium tale est. Arma deponc, & cuncta secularia negocia dimitte. Carnem & sagimen omnibus diebus vitæ tuæ non comedas, excepto vno die Resurrectionis domini, & vno die Pentecostes, & vno die Natalis domini. ceteris temporibus in pane & aqua, & interdum leguminibus & holeribus pœniteas: in ieiuniis, in vigiliis, & in orationibus, & in eleemosynis perseue-

*Poro Iu-
liensis ep̃i
scopi ad
Hecistul-
sum.*

D. BURCHARDI EPIS. VVORMAC.

ra omni tempore. Vinum, medonem, & mellitam ceruisiam nunquam bibas, nisi in illis prædictis tribus diebus. Vxorem ne ducas, concubinam non habeas, adulterium non facias, absque spe coniugij perpetuò permanes. Nunquam te laues in balneo, equum non ascendas, causam tuam & alterius in conuentu fidelium non agas, in conuiujs lætantium nunquam sedeas, in Ecclesia segregatus ab alijs Christianis post ostium humiliter stes, ingredientium & egredientium orationibus suppliciter te commendes, communionem sacri corporis & sanguinis domini cunctis diebus vitæ tuæ indignum te existimes. In ultimo termino vitæ tuæ pro viatico, si obseruaueris consilium, accipias, tibi concedimus. Sunt & alia multa duriora quæ tibi iuxta pondus tanti facinoris essent adiicienda: sed si hæc omnia quæ suprâ misericorditer dicta sunt, perfecto corde Deo auxiliante perfeceris, & custodieris, confidimus de immensa Dei clemētia, remissionem tuorum peccatorum habiturum, & secundum boni iustique pastoris imperium, resoluat te sancta Ecclesia ab hoc vinculo peccati in terris, vt per ipsius gratiam qui eam suo sanguine redemerat, sis solutus in cœlis. Sin autem aliter feceris, & sanctæ matris Ecclesiæ salubre consilium despexeris, ipse tibi sis iudex, & in laqueo diaboli quo irretit⁹ teneris maneat, sanguisque tuus sit super caput tuum: nos alieni cōsortio tuo, & sub indissolubili anathemate permanes, donec Deo, & sanctæ Ecclesiæ satisfacias.

De vxore mariti mortem conciliante. Cap. XLI.

*Ex cōcil.
apud Ver
uerias,
cap. 3.*

SI qua mulier mortem viri sui cum alijs conciliata est, & ipse vir aliquem illorum se defendendo occiderit, & si hoc probare potest ille vir eam ream esse consilij, potest vt nobis videtur, ipsam vxorem dimittere, & si voluerit aliam vxorem accipere, ipsa autem insidiatrix, penitentia subiecta, absque spe coniugij maneat.

De hoc, si plures vnum impugnaverint. Cap. XLII.

*Ex eodē
concilio,
cap. 98.*

SI quatuor aut quinque homines seu etiam plures, contra vnum hominem rixati fuerint, & ab his vulneratus mortuus fuerit, quicumque eorum ei plagam imposuit, secundum statuta canonum vt homicida iudicetur, reliqui

autem qui eum impugnabant volentes eum interficere, similiter poeniteant. Qui nec eum impugnabant, nec vulnerabant, nec consilio, nec auxilio cooperatores fuerunt, sed tantum adfuerunt, extra noxam sint.

De vindicta non prohibenda. Cap. XLIII.

DE vindicta non prohibenda in nouo testaméto, Hieronymus de personis dignis ad vindictam ait: Qui percutit malos in eo quòd mali sunt, & habet causam interfectionis vt percutiat pessimos, minister Dei est. Item, Lex & ministri eius coërceant inimicos & constringant. Apostolus inquit: Regi quasi præcellenti, & ducibus tantquam ab eo misis ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum. Item Hieronymus: Homicidas & sacrilegos punire, non est effusio sanguinis. Augustinus ait: Quæ ista est vanitas? Vni parcere, & omnes in discrimen adducere? Polluuntur enim omnes vno peccante. Vnde & in lege iubetur: Maleficos non patiaris viuere. Vnde Propheeta: Mortificabant animas quæ non moriuntur. Vnde Gregorius: Non morietem quippe mortificat, qui iustum damnat, & non victurum viuificare nititur, qui reum à supplicio soluere conatur. Helias nanque multos affecit morte, propria manu, nece & igne diuinitus inspirato. In nouo etiam testamento Petrus Ananiam & Saphyram terrificè multauit.

*Ex dictis
Aposto.
Hierony;
Augusti.
Grego.*

De illis qui post baptismum capitalem protulerunt sententiam. Cap. XLIIII.

Questum est etiam super his, qui post baptismum administrauerunt, & aut tormenta sola exercuerunt, aut etiam capitalem protulerunt sententiam. De his nihil legimus à maioribus definitum meminerant enim à Deo potestates has fuisse concessas, & propter vindictam noxiorum gladium fuisse permissum, & Dei ministerium esse datum in huiusmodi vindicem. Quomodo igitur reprehenderent factum, quod ab autore Deo viderent esse concessum? De his ergo ita vt hætenus seruatum est sic habemus, ne aut disciplinam euertere, aut contra auctoritatem domini venire videamur. Iphis autem in ratione reddenda, gesta sua omnia seruabuntur.

*Ex dictis
Innocen-
ty papa,
cap. 23.*

D. BURCHARDI EPIS. VVORMAC.

De illis qui in confractione idolorum occisi fuerint. Cap. XLV.

Ex cōcil. Elibertā. cap. 70. Siquis idola fregerit, & ibidem occisus fuerit, quia in Euāgelii scriptū nō est, neq; inuenitur sub apostolis vnquā factū, placuit in numerū eum nō recipi martyrum.

De eo qui matrem suam occiderit, qualiter pœnitere debeat. Cap. XLVI.

Ex epist. Nicolai papæ ad Radoldū S. Argētea Retēsis Ecclesie episcopum. Nicolaus episcopus seruus seruorū Dei, reuerendissimo & sanctissimo Radoldo episcopo sanctæ Argētea Retēsis Ecclesie. Dū vniuersis mundi partibus credentiū agmina principis apostolorū liminibus properant, quidam vir nomine Thiothart venit vestræ beatitudinis epistolam gerens, quam nostro contulit præsulatui, cuius paginam perlegentes, matricidā illum esse cognouimus, quo facto multis fletibus lachrymisq; profusis, valde doluimus. Idcirco præcipimus & patrum almorū censuris statuimus, vt sub pœnitentiæ iugo permaneat, ita vt vnū per annum Ecclesiam non ingrediatur, sed ante fores basilicæ orans ac deprecans Deum perseueret, qualiter tanto eripiatur piaculo. Completo verò anni circulo, introeundi in Ecclesiam licentiam habeat, tamen inter audientes stet, & nondum cōmunicet. Completis autem trium annorum circulis, sacre communionis illi gratia concedatur. Oblationes verò nō offerat, nisi postquam aliorum septem annorum curricula expleatur. In his autem omnibus annis atque temporibus carnem non manducet, nec vinum bibere præsumat, exceptis festis diebus atq; dominicis, & à Pascha vsque Pētecostes, & quocunq; ire voluerit, nullo vehiculo deducatur, sed pedibus proficiscatur, arma non sumat nisi contra paganos. Ieiunet autem tres dies per hebdomadam vsque ad vesperum. A propria quidem ac legitima sua coniuge non separetur, ne fornicationis voragine corruat, quod ne fiat optamus. Si autem ante trium annorum cursum finis vitæ illius appropinquauerit, corporis & sanguinis domini nostri Iesu Christi participatio fiat: sin autem, vt supra statuimus efficiatur, tamen silius conuersationem & lachrymarum fontem in omnibus videritis floridis actionibus & optimis operibus pululare, humanius circa eum vestra sollicitudo peruigilare pareat, mitisque omnibus demonstratur. Optamus vos in Christo bene valere.

*Si quis clericus homicidium fecerit, ab ordine cessare
debet. Cap. XLVII.*

Siquis clericus, quavis nimirum coactus, homicidium fecerit, siue sit presbyter, siue diaconus, deponatur. Legimus in canonibus apostolorum, quod episcopus presbyter, aut diaconus, qui in fornicatione, aut periurio, aut furto captus est, deponatur: quanto magis is qui hoc immane scelus fecerit, ab ordine cessare debet? Qui enim Christum sequi desiderat, debet sicut ipse ambulavit & ipse ambulare. Qui cum malediceretur, non maledicebat. Quum percuteretur, non repercutiebat. Cum pro nobis pateretur, non comminabatur. Et ipse in Evangelio suo precepit: Si quis te percusserit in una maxillam, praebe illi & alteram. Non enim debemus occidere, cum dominus dicat: Audistis quia dictum est antiquis, non occides: qui autem occiderit, reus erit iudicio. Ego autem dico vobis, quia omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Nec malum pro malo reddere, sed sicut Apostolus Romanis scribens, ait: Noli vinci a malo, sed vince in bono malum. Si quis clericorum praesens erit, ubi homicidium factum fuerit, & neque consensu, neque consultu, nec in aliquo homicidij reatu pollutus esse conuincitur, nihil ei obstat quin consecratus in gradu permaneat. Non consecratus, si alius dignus sit, promotus accedat.

*Ex concil.
Triburien-
si, cui inter-
fuit
rex Ar-
nolphus
cap. 11.*

*De eo si quis in hostem contra paganos dimicans interficit
Christianos captiuos. Cap. XLVIII.*

*Ex eodem
concil. cui
interfuit
rex Ar-
nolphus.
cap. 34.*

Saepe fit victoria Christianorum, victa est pars paganorum. Quare una cum interfectis paganis percepti fuerint Christiani captiui a barbaris, quia in imperu belli nequeunt distinguantur. Idcirco iustum decernentes, statuimus, cum interfecto- rum misericordius agendum, ita ut XL diebus poenitentiae indulgentius transactis, penes episcopum sit autoritas & potestas ut perpendat culpam, agat indulgentiam.

*De eo qui Christianum mancipium seduxerit & sic ven-
diderit. Cap. XLIX.*

*Ex concil.
apud Con-
stantiam
cui inter-
fuit Hen-
ricus &
Carolus
reges.
cap. 7.*

Item interrogatum est, quid de eo faciendum sit, qui Christianum hominem seduxerit, & sic vendiderit. Responsumque est ab omnibus, homicidij reatum ipsum hominem sibi contrahere.

FINIS Libri Sexti.